

Kommentarer till "En ny lag om ordningsvakter m.m."

SOU 2021:39

Granskningen och kommentaren är gjord efter genomgång av Betänkandet av Ordningsvaktsutredningen SOU 2021:38 och är gjord ur ett fastighetsägarperspektiv med större publika platser, typ köpcentrum, i huvudfokus.

Kommentaren är uppdelad i de olika sakfrågor som berör ovan nämnda verksamhet och följer inte helt ordningen i Betänkandet.

Förverkande av alkohol

I betänkandet föreslås det att den enskilda Ordningsvakten (i fortsättningen OV) ska få möjlighet att förverka beslagtagna alkohol på plats – om värdet är att beakta som ringa. Självklart sparar detta tid för polisen men kan i sin tur generera ytterligare ordningsstörning när detta utförs av OV. OV arbetar med relationer med många av samhällets olycksbarn och att förverka deras alkohol kan riskera dessa relationer. Det kan även bidra till konflikt då värdet "ringa" är subjektivt.

Omhändertagande av berusade personer samt transporter av personer som omhändertagits enligt lagen om omhändertagande av berusade personer

Förslaget avlastar självklart polisen men att det skulle garantera snabbare transporter av de omhändertagna till rätt instans för hjälp ses som mer tveksamt. Förslag om att OV skyndsamt transportera omhändertagna berusad till plats som polismyndighet anger istället för som idag invänta polis för upphämtning av den omhändertagne väcker ett antal frågor om inte behandlas i betänkandet.

- Vilken OV ska transportera den omhändertagne? De som har omhändertagit den berusade har oftast en fast arbetsplats som denne inte kan lämna vilket innebär att det måste vara externa OV som hämtar upp den omhändertagne.
- Hur ska OV transportera den omhändertagne? I dagens uppdrag finns det inga tillgängliga fordon.
- Vem ska betala transporten? Uppdraget att transportera den omhändertagne kan inte inkluderas i kostnaden för det befintliga OV uppdraget utan behöver finansieras från annat håll, vem är tänkt att täcka dessa utgifter?
- Utbildning av transportören - OV? Att transportera en synnerligen berusad kräver med största sannolikhet en mer omfattande sjukvårdsutbildning än den som ingår i den grundläggande OV utbildningen.
- Att väntetiden skulle kortas kräver många transportörer, då OV uppdragen över större områden är fördelat på ett flertal olika bevakningsbolag behöver tjänsten för transport av omhändertagande berusade vara ett företagsöverskridande uppdrag.
- Det är inte enbart omhändertagna berusade som transporteras av polis, det är även våldsamma personer, personer som är omhändertagna genom PL13. Ska även dessa transporteras av OV?

Detta förslag skapar i sig en helt ny yrkeskår då dagen OV inte har utbildning i att transportera omhändertagna berusade på ett säkert sätt, de saknar även lämpliga transportmedel för uppgiften och de nuvarande kan inte lämna sina fasta arbetsplatser. Det går inte hellre att garantera att samtliga OV har körkort.

Tillstånd att använda ordningsvakter

Förändringen från enskild OV till uppdragsansvarig är välkommet då dagens system är alldeles för sårbart. Ett köpcentrums, eller annan publik plats LOV3 tillstånd kan inte – som idag – vara beroende av en enskild OV.

Däremot behöver den som söker tillstånd för att använda ordningsvakt enligt LOV3 vara platsens juridiska person. Tillståndet ska knytas till platsen – inte till en enskild person. I betänkandet står *”Såväl enskilda fysiska personer som juridiska personer ska således kunna ansöka om tillstånd.”* Risken är att flera tillstånd ansöks för samma plats. Ska enskild person (som inte representerar den juridiska) kunna ansöka om OV tillstånd behöver alltid den juridiska personen tillfrågas innan sådant tillstånd beviljas.

Användning av OV

Citat *”Polismyndigheten har också alltmer börjat se ordningsvakterna som en viktig resurs och ett komplement vid situationer då polisiär kompetens inte är nödvändig.”* sidan 74 i betänkandet.

Om vi ska utgå från att polis ska ersättas av OV i områden som inte är utsatta – så går det att tolka skrivningen – så innebär det i sin tur att samhället anser att delvis privat finansiering ska säkerställa tryggheten i samhället. Mantrat *”fler poliser på gator och torg”* faller således och ersätts av OV. En OV kan aldrig ersätta en polis i trygghetsskapande arbete.

Polismyndighetens ledning och kontroll av ordningsvakter

OV lyder under polismans order och är skyldig att följa enskild polismans order, detta kan innebära att enskilda OV blir beordrade till arbetsuppgifter som inte är till gagn för den uppdragsgivare som betalar för OV. På många av de publika platserna arbetar flera OV under ett och samma uppdrag och omdirigering av enskild OV måste då alltid gå via arbetsledningen. Samtliga OV på uppdraget har alltid arbetsuppgifter som är avgörande vid tex utrymningar och andra säkerhetsrelaterade tillbud vilket gör att det kan vara förödande om polisman beordrat platsbundna OV till andra arbetsuppgifter.

Vem ska betala för OV arbete om polisman beordrar OV från sin ordinarie arbetsplats, detta kan knappast finansieras av de privata fastighetsägarna som dessutom blir utan bemanning på sitt objekt.

Som fastighetsägare till publik plats kan vi inte riskera att *”bli utan OV”*, skulle tex en utrymning av köpcentrumet bli aktuell samtid med insats som polisen beordrat på annan plats riskeras personsäkerheten för tredje man i fastigheten som för tillfället saknar OV.

Rapporteringskyldighet

Om OV får kännedom om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa ska OV anmäla detta till polismyndigheten. OV måste kunna göra en orosanmälan direkt till socialtjänst, om barn far illa eller om misstanke finns att barn far illa måste denna anmälan göras skyndsamt och inte gå omvägen via polismyndigheten.

Gemensamt kommunikationssystem

I betänkandet beskrivs även möjligheten till att använda gemensamt kommunikationssystem vilket i det här fallet avser Rakel. På många större arbetsplatser används redan kommunikationssystem för befintlig organisation. Ska då ytterligare kommunikationssystem implementeras vid tillbud och allvarliga händelser kan detta bli komplicerat för OV på plats. Viktigt att det finns planer för hur detta i praktiken ska genomföras och regelbundna övningar måste genomföras för att det ska fungera i skarpt läge. Rakelkommunikationen bör då enbart ske via OV arbetsledning.

Återigen kommer det till en kostnadsfråga, varken privata fastighetsägare eller bevakningsbolagen kan finansiera dubbla kommunikationssystem.

Förordnade som ordningsvakt

Att de personer som arbetar som OV är lämpliga för arbetet är av allra största vikt. Det är angivet att samtycke måste lämnas av den enskilde OV för att kontroller och utredningar kan granskas, detta borde då även framgå att om samtycke inte lämnas kan ett förordnande inte bli aktuellt.

Kravet på medborgerlig pålitlighet

Vid anställning av OV som kommer och kan komma att arbeta i publika miljöer så som potentiella "soft targets" är det av yttersta vikt att det inte finns någon koppling vare sig till grov organiserad brottslighet, inhemsk extremism och/eller terroraktörer. Det är också av största vikt att dessa kontroller görs löpande då personers livssituationer förändras med tiden. Vi måste kunna lita på att de OV som vi överlåter vår mest känsliga information och säkerhetsrutiner till är pålitliga.

Det är en förutsättning att polisen får behandla personuppgifter för nytt ändamål och ska tillhandahållas vid bedömning i tillståndsbedömning för OV. Detta behöver ske löpande under tillståndstiden.

Det är bra att auktoriserade bevakningsbolag inte ska ges möjlighet att anställa personer i avvaktan på länsstyrelsens beslut om godkännande.

Ordningsvaktens utbildning

Det går inte en dag utan att vi läser om hur utbredd den psykiska ohälsan i vårt samhälle är. De OV som arbetar i våra publika miljöer möter dessa människor dagligen, många av våra OV har ingen utbildning i att bemöta dessa personer på bästa sätt. Att en OV har utbildning i akutsjukvård ses som en självklarhet, det borde vara lika självklart att de har förstahjälpen utbildning i psykisk ohälsa, MHFA.

Utredning av ärenden som rör brott där den misstänkte är ordningsvakt

Det har enligt betänkandet framkommit uppgifter om jävsituationer och avvikelser från rapporteringsskyldigheten vid utredningar där den misstänkte är OV. Det är av största vikt att detta tas på allvar och att sådana jävsituationer i utredningsskede till det yttersta undviks. Statusen på OV som yrke och därmed förtroendet hos både uppdragsgivare och den breda allmänheten som OV möter i sitt dagliga arbete är beroende av detta.

Tillsyn och kontroll av anställd vid auktoriserade bevakningsbolag

Förslaget lyder: *Länsstyrelserna ska ges ett tydligare ansvar för tillsyn och kontroll av anställda vid auktoriserade bevakningsföretag. Bevakningsföretagen ska ha ett ansvar för att säkerställa personalens lämplighet utöver de kontroller som länsstyrelsen genomför.*

Det är angivet att Länsstyrelsen bör hålla en högkontrollnivå. Ett bör säkerställer inte någon kontrollnivå, istället skulle ett minikontrollkrav på förslagsvis vart tredje år på OV i auktoriserade bevakningsföretag genomföras.

En utvidgad kontroll i registren kräver ändringar i förordningen om bevakningsföretag.

Betänkandets konsekvensanalys

Konsekvensanalysen visar på en rad minskade kostnader och tidsbesparingar för polisen.

Då arbetsuppgifterna på inget sätt försvinner utan omfördelas till andra aktörer som idag varken har personal, utrustning eller utbildning för att utföra dessa uppgifter kommer det att tillkomma kostnader för samhället. Det kommer behövas investeringar i fordon och utrustning, det kommer att krävas fler anställda hos bevakningsbolagen eftersom utredningen och betänkandet påtalar att väntetiden för transporter ska kortas ner och det kommer att krävas nya typer av utbildningar för de OV som ska ta över polisens transporter.

Frågan om finansiering av dessa tillkommande kostnader kvarstår.

Ann-Sofie Ljungfelt, CPP
Ekfelt Management AB